

Alþingi
Erindi nr. P 149/S24
komudagur 30.11.2011

Nefndasviðs Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Egilsstöðum, 28. 11. 2011

Efni: Umsögn Skógræktar ríkisins um frumvarp til laga um náttúruvernd (akstur utan vega o.fl.), 225. mál.

Fyrir hönd Skógræktar ríkisins þakkar undirritaður fyrir tækifæri til að skila umsögn um þetta frumvarp. Skógrækt ríkisins gerir verulegar athugasemdir.

Athugasemdir við skilgreiningar, 1. gr.

Í 1. lið eru framandi lífverur skilgreindar sem *Dýr, plöntur, sveppir og örverur sem ekki koma náttúrulega fyrir í vistkerfum landsins. Lagt til að þessi skilgreining falli niður.*

Rök:

Með hugtakinu *náttúrulega* er, skv. greinargerð, átt við að maðurinn hafi ekki átt þátt í að viðkomandi lífvera barst til landsins. Þessi skilgreining viðheldur hinni fölsku en lífsseigu tvíhyggju, að tilveran skiptist í tvo óskylda og ósamrýmanlega frumþætti: mann og náttúru. Þá er skv. greinargerð landnám sett sem viðmiðunarmörk, sem þýðir t.d. að tegundir sem hér hafa dafnað í allt að 11 aldir og eru löngu orðnar eðlilegur hluti flóru eða fánu landsins teljast nú vera framandi. Þetta skapar undarlegar mótsagnir, t.d. þá að branduglan, sem nám hér land af eigin rammleik á fyrri hluta 20. aldar og telst því náttúruleg, er að mestu háð hagamúsinni, sem maðurinn kom með á 9. öld en telst nú framandi (ónáttúruleg).

Engin almenn samstaða er um það meðal fræðimanna hvenær skuli telja lífveru framandi og hvenær innlenda eða við hvaða tímapunkt ætti að miða í þeim efnum og slíka samstöðu er ekki hægt að þröngva fram með lagasetningu.

Að skilgreina tegundir sem framandi felur um leið í sér að þær séu óæskilegar, a.m.k. í hugum sumra, enda er tilgangur skilgreiningarinnar sá að vera forsenda frekari ákvæða í lögum um hömlur á útbreiðslu þeirra eða jafn vel að útrýma þeim. Þó er ljóst að flokkun tegundar sem framandi er ekki nauðsynleg forsenda þess að hún sé talin rétt dræp sbr. ref, hrafn og svartbak, sem allar komu til Íslands á undan mannum og teljast því náttúrulegar skv. skilgreiningunni. Sé lífverutegund talin óæskileg einhverra hluta vegna er hægt að gera ráðstafanir til að reyna að halda henni í skefjum eða útrýma óháð framandleika hennar. Slíkar ákvarðanir á m.ö.o. að taka á grundvelli skaðans sem einstakar tegundir kunna að valda en ekki á grundvelli þess hvenær eða hvernig þær bárust til landsins.

Athugasemdir við 3. gr.

Einu fyrirbæri er bætt við listan samanborið við núgildandi lög, þ.e.:

e. birkiskógar sem einkennast af náttúrulegri nýliðun og aldursdreifingu, þar sem eru m.a. gömul tré og þar sem vex dæmigerður botngróður birkiskóga, sem og leifar þeirra.

Lagt er til að þessi liður falli niður.

Rök:

Skv. 1. gr. skógræktarlaga nr. 3/1955 hefur Skógrækt ríkisins það hlutverk með höndum að vernda, friða og rækta skóga og skógarleifar, sem eru í landinu. Í 2. kafla sömu laga eru nánari ákvæði um meðferð og vernd skóga, kjarrs og lyngs, þ.á m. þetta: *Ekkert svæði má rjóðurfella nema með samþykki skógræktarstjóra, og þó því aðeins, að sá, sem heggur, skuldbindi sig til þess að breyta landinu í tún eða græða upp skóg að nýju á öðru jafnstóru svæði og hafa byrjað á því innan tveggja ára.* Í lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 kemur fram í 2. viðauka (1.d) að *ruðningur á náttúrulegum skógi sé tilkynningarskyldur til Skipulagsstofnunar vegna mats á umhverfisáhrifum.* Fyrir liggur úrskurður Úrskurðarnefndar skipulags- og byggingarmála í máli nr. 13/2001 um framkvæmdaleyfi til skógræktar í landi Litlu-Fellsaxlar í Skilmannahreppi þess efnis að framkvæmdir sem tilkynningarskyldar eru til Skipulagsstofnunar vegna mats á umhverfisáhrifum séu jafnframt framkvæmdaleyfis skyldar. Auk þess er samstarf milli Skógræktar ríkisins og Skipulagsstofnunar um að Skógræktin fái til umsagnar allar skipulagsáætlanir sem haft geta í för með sér röskun á náttúruskógum. Þar með er virkt eftirlit með því að framkvæmdaraðilar sem raska skóglendi leggi fram tillögur um mótvægisáðgerðir og framfylgi þeim. Þá er í öllum tilvikum unnið með framkvæmdaaðilum til að lágmarka rask á skógunum.

Með öðrum orðum: Í lögum eru nú þegar ákvæði til verndar birkiskógum og skógarleifum, og þau eru bæði ítarlegri og ganga lengra en það sem hér er lagt til. Að bæta birkiskógum við 37. gr. náttúruverndarlaga leiðir því ekki til aukinnar verndar þeirra, heldur aðeins til þess að lagalegt flækjustig eykst. Verði þetta að lögum munu sveitarfélög t.d. þurfa að setja framkvæmdaleyfisbeiðni í tvö ferli, annað á grundvelli laga um mats á umhverfisáhrifum og hitt á grundvelli náttúruverndarlaga. Auk þess þarf svo framkvæmdaraðili leyfi skógræktarstjóra skv. skógræktarlögum. Skógrækt ríkisins fær þá leyfisbeiðni um sömu framkvæmd til afgreiðslu þrisvar, þ.e. á grundvelli laga um mat á umhverfisáhrifum, náttúruverndarlaga og skógræktarlaga. Lagalegt kerfi til verndar birkiskógum er þegar tvöfalt. Ekki verður séð að þörf sé á að gera það þrefalt.

Í greinargerð með frumvarpinu kemur ekkert fram um stöðu birkiskóga skv. núgildandi lögum og látið í veðri vaka að vernd birkiskóga sé í lausu lofti eða ekki sinnt. Það hlutverk að vernda birkiskóga og skógarleifar er í höndum Skógræktar ríkisins og hefur verið í rúm 100 ár. Árangur af því starfi er ótvíræður, birkiskógum var bjargað frá eyðingu og er birki nú víða í útbreiðslu, enda kemur fram í greinargerðinni að: *Nú á dögum er birkiskógum einkum eytt eða raskað vegna mannvirkjagerðar, svo sem fristundabyggðar, og er sú eyðing/röskun mjög takmörkuð samanborið við það sem áður hefur gengið yfir skóga landsins.* Vegna reynslunnar sem Skógrækt ríkisins býr yfir er hún mun betur í stakk búin en aðrar stofnanir til að takast á við það vandasama hlutverk að vernda birkiskóga og leiðbeina um meðferð þeirra. Sterk rök þarf til þess að flytja þetta hlutverk til Náttúrufræðistofnunar, sem ekki býr yfir neinni slíkri reynslu. Slík rök koma ekki fram í greinargerð með þessu frumvarpi.

Í lok 3. gr. stendur: *Náttúrufræðistofnun Íslands skal halda skrár yfir náttúruyfyrirbæri sem eru talin upp í 1. mgr. og veita aðgang að þeim í samræmi við reglur sem ráðherra setur.* Þess ber að geta að Rannsóknastöð Skógræktar ríkisins á Mógilsá hefur það verk með höndum að skrá og fylgjast með birkiskógum og kjarri í landinu í gegnum verkefnið *Íslensk skógarúttekt.* Í tilviki birkiskóga er því þegar unnið að gerð skrár og óþarfi að Náttúrufræðistofnun endurtaki það verk.

Sé þrátt fyrir allt talin þörf á að skerpa á vernd birkiskóga er lagt til að ákvæði þess efnis verði tekin fyrir við endurskoðun skógræktarlaga, sem er hafin á vegum umhverfissráðuneytisins.

Athugasemdir við 7. gr.

1. töluliður

Lagt er til að töluliðir 1. b. og c. falli niður.

Rök:

Skv. liðum b. og c. er gert ráð fyrir að setja inn í skipulagslög að minna sveitarstjórnir á að sjá til þess að farið sé eftir náttúruverndarlögum og öðrum lögum. Almenn er ætlast til að farið sé að lögum og að vanþekking á lögum sé ekki talin afsökun fyrir því að stunda lögbrot. Þótt eflaust sé oft ástæða til að minna fólk á lagarammann, er ekki frekar ástæða til að minna á náttúruverndarlög en önnur stefnumarkandi lög er varða nýtingu lands, svo sem skógræktarlög, landgræðslulög, lög um búfjárhald, jarðalög, vegalög o.s.frv.

2. töluliður

Í 2. Tölulið stendur: *Lög um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000, með síðari breytingum: A-liður iii. liðar 2. tölul. 3. viðauka við lögin orðast svo: friðlýstra náttúruminja og svæða sem njóta sérstakrar verndar samkvæmt lögum um náttúruvernd, þar á meðal svæða á náttúruminjaskrá og náttúruverndaráætlun, og náttúruvyrirbæra sem falla undir ákvæði 37. gr. laganna.*

Lagt er til að liðurinn verði sem hér segir: *Lög um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000, með síðari breytingum: A-liður iii. liðar 2. tölul. 3. viðauka við lögin orðast svo: friðlýstra náttúruminja og svæða sem njóta sérstakrar verndar samkvæmt lögum um náttúruvernd, þar á meðal náttúruvyrirbæri sem falla undir ákvæði 37. gr. laganna.*

Rök

Lagt er til að svæði á náttúruminjaskrá, sem ekki eru þegar friðlýst, og svæði á náttúruverndaráætlun skuli ekki teljast til verndarsvæða skv. lögum um mat á umhverfisáhrifum. Svæði á náttúruminjaskrá, sem ekki eru friðlýst, og svæði á náttúruverndaráætlun hafa litla opinbera meðferð fengið. Í mörgum tilvikum eru þau til komin af því að einhver hefur lagt þau til, oft án þess að verndargildi þeirra hafi verið metið sérstaklega og án þess einu sinni að talað hafi verið við landeigendur. Það er því óeðlilegt að gefa þeim lagalega sérstöðu með þessu móti, framhjá hinu vandaða ferli sem fellst í friðlýsingu.

Undirritaður vill gjarnan mæta á fund umhverfis- og samgöngunefndar til að skýra afstöðu Skógræktar ríkisins nánar sé þess óskað.

F.h. Skógræktar ríkisins

Þróstur Eysteinnsson

Sviðsstjóri Þjóðskóganna